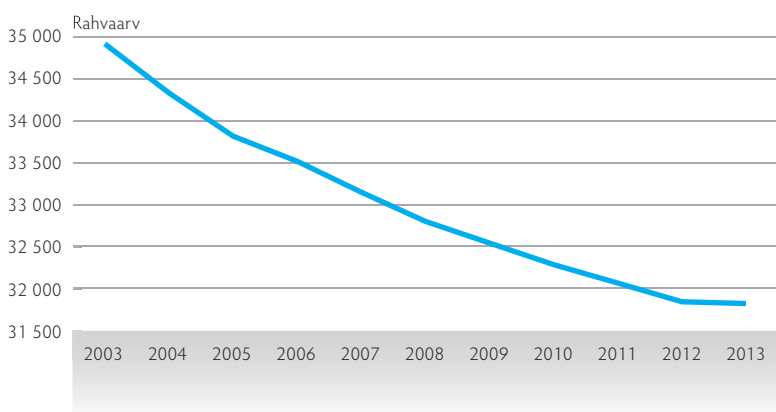

Saare maakonna rahvastik ja majandus

Saare maakond hõlmab Saaremaa ja Muhu saare koos neid ümbritsevate väikesaartega ning Ruhnu saare Liivi lahes. Maakonna pindala on 2922 km² ehk 6,7% Eesti pindalast. Rahvaarv on ligi 32 000, mis on 2,4% Eesti rahvastikust. Kuressaare linnas elab üle 13 000 inimese, so 42% maakonna elanikkonnast. Asustustihedus on maakondadest üks madalamaid -11 inimest ruutkilomeetri kohta.

Saare maakonna rahvaarv 2000-2013

Allikas: Statistikaamet

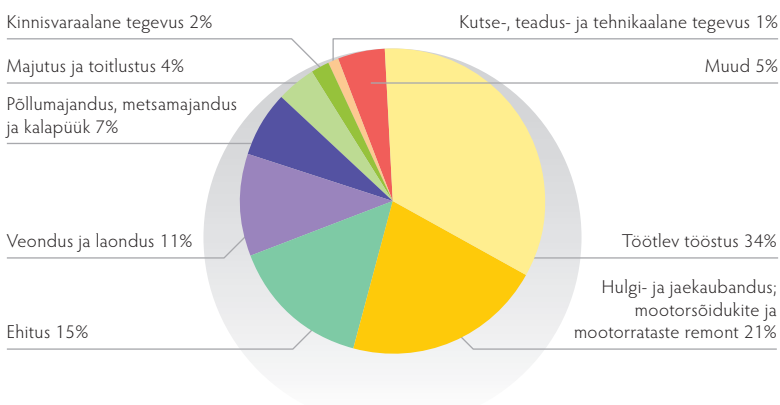
Saare maakonnas, nagu valdavas enamikus teistes Eesti maakondades on rahvaarv kahanemas. Võrreldes 2000. a. rahvaloendusega on elanikkond vähenenud ligi 13% ja Kuressaares 12%. Ainsana on kasvanud Kaarma valla elanikkond - 10%, mis annab tunnistust maakonnakeskuse ümber toimuvast eeslinnastumisest.

Kahaneb ka tööeline rahvastik. Aastal 2013 oli tööelisi (15-74 a) 24 200, tööhõive määr oli 58,3% ja töötuse määr oli võrreldav Eesti keskmisega - 8,7 %.

2011. a. rahvaloenduse andmeil töötas üle 1500 Saare maakonna inimese väljaspool oma maakonda, sh 900 inimest välismaal (Soomes - 65%, Norras ja Rootsis) ja 500 Harjumaal (ilmselt eeskätt Tallinnas). Saare maakonna töötaja keskmine brutokuupalk jääb maha Eesti keskmisest, kuid on võrreldav teiste maakondadega (2012. a 713 eurot).

Saare maakond on Eesti kõrgeima ettevõtlusaktiivsusega maakondi. 2012. a. oli siin 1000 elaniku kohta 94 majanduslikult aktiivset ettevõtet, vastav Eesti keskmine oli 84.

Saare maakonna majanduses, nagu kogu Eesti majanduses on ülekaalus teenused e tertsiaarsektor. Aastail 2011-2012 on aga tertsiaarsektori osatähtsus langenud peaaegu 10%. Kasvu on sel ajal näidanud sekundaarsektor (tööstus ja ehitus), aga teatud määral ka primaarsektor (põllumajandus, metsandus, kalandus). Sekundaarsektori osatähtsus RSKT-st küündis peaaegu 40%-ni, mis on Eesti üldisel taustal (28,9%) kõrge näitaja. Sekundaarsektori osatähtsusest oli Saare maakond kolmandal kohal Eestis Ida- ja Lääne-Virumaa järel.

Saare mk majandussektorite müügitulu jaotumine 2012

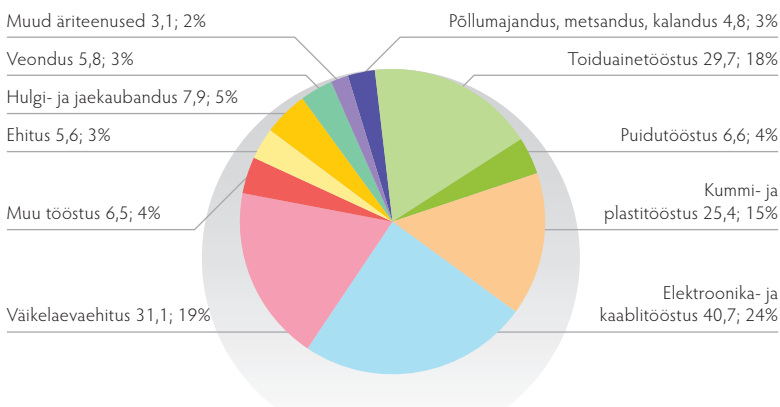
Allikas: Ettevõtete aastaaruanded

Umbes ¾ tööhõivest kindlustab erasektor. 2013. a. töötas erasektoris 78,6 ja avalikus sektoris 21,4% hõivatutest. Vastavad suhtarvud on ligilähedased Eesti kui terviku omadega.

Saare maakonnas ettevõtete kogu müügitulu maht ületab 530 mln eurot aastas, sellest ligi 1/3 on eksport (167 mln eurot). Eksportivaid ettevõtteid on 250. Ekspordi kogumahust andis üle 80% tööstus, mille olulisemad harud ja ettevõtted on järgmised:

- elektroonika- ja kaablitööstus – Enerpoint Saare OÜ, Ionix Systems OÜ, Incap Electronics Estonia OÜ;
- väikelaevaehitus - Baltic Workboats AS, Luksusjaht AS;
- toiduainetööstus - Saaremaa Piimatööstus AS, Vettel OÜ, Läätsa Kalatööstus AS;
- kummi- ja plastitööstus – Merinvest OÜ, Trelleborg Industrial Products Estonia OÜ.

70% ekspordimahust on koondunud nimetatud kümnesse ettevõttesse. Ekspordi peamiseks sihtriikideks on: Soome (69 mln eurot), Rootsi (39 mln eurot), Saksamaa (26 mln eurot) ja Venemaa (11 mln eurot). Nende nelja riigi arvele langes ligi 90% kogu ekspordi müügitulust.

Saare maakonna ekspordi struktuur, 2012, mln eurot

Allikas: Ettevõtete aastaaruanded

Kalapüük ja vesiviljelus

Kõige tihedamalt on maakonnaga seotud rannapüük. Kutselise kaluri kalapüügilubasid on väljastatud üle 300. Enim paate on registreeritud Nasva (49), Läätsa (20) ja Muratsi (12) kodusadamasse. Hinnanguliselt on vähemalt pooled kutselised kalurid nn kodutarbekalurid.

Saaremaa ranniku lähedal asuvad Eesti peamised traalpüügi piirkonnad Liivi laht ja Läänemere keskosa. Saare maakonna traalpüügiettevõtted on OÜ Kaabeltau, OÜ Monistico, OÜ Keskpunkt ja Saare Kalapüügi OÜ, mis on küll registreeritud Tallinnas. Traalaevad toovad lossitavast kalast enamuse – kokku 12 000 t (2012). Kõik traalpüügiettevõtted kuuluvad Eesti Kalapüügiühistu TÜ-sse, mille Pärnumaal Audrus asuva külkhoone kaudu turustatakse suur osa Saaremaal lossitud kilust ja räimest. Siinset kala võtavad vastu ka OÜ VRHL ja OÜ Saare Fishexport külhooned Saaremaal. Eesti olulisemate töenduslike kalaliikide (räime, kilu, tursa ja ka lõhe) püük on kvootidega piiratud, mistõttu on siin vähe kasvuruumi.

Viimastel aastatel on arenema hakanud vesiviljelus, mille tootmismaht võrreldes rannapüügiga on märkimisväärne, eriti arvestades, et toodanguks on väärtuslikud kalaliigid ja jõevähk. 2011. a toodeti maakonna vesiviljelusettevõtetes 84 t vikerforelli ja 20 t siiga. Vesiviljelusettevõtete tootmisvõimsus kokku on samas suurusjärgus kogu rannapüügi mahuga, mistõttu vesiviljeluse mahud peaksid lähiaastatel oluliselt kasvama. Suuremad ettevõtted on Arowana OÜ, Aquamyk OÜ, Pähkla Vähi- ja Kalakasvatus OÜ, Astacus OÜ ning Osel Harvest OÜ.

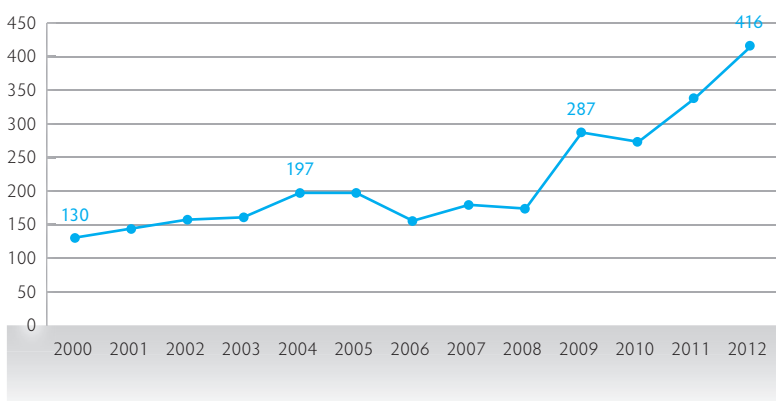

Metsamajandus

Saare maakond on üle keskmise metsasusega – 54,9%. Valitsevateks puuliikideks on mänd ja kask. Puistute keskmine boniteet on 3,1, mis on teiste maakondade taustal üks madalamaid.

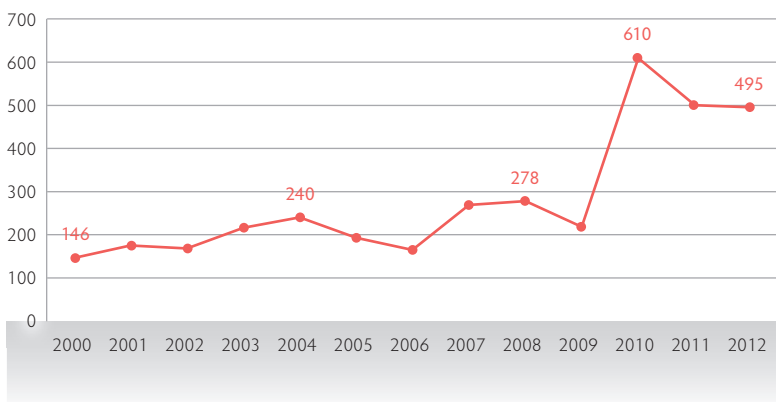
Metsaraie maht on ligi 500 tuh m³. Kasvanud on metsade uuen-damise mahud külvide ja istutamise teel, kuid need jäävad siiski alla 10% raiete pindalast.

Metsa varumine on põhitegevuseks reale maakonna ettevõtetele (Saarte Metsamajanduse OÜ, Pärna metsad OÜ, Sikassaaare Metsad OÜ, Eesti Metsnik OÜ), kuid suures mahus metsa ülestöötamisega tegeleb ka maakonna suurim metsamaterjali hulgikaubanduse ja esmatöötlemise ettevõtte OÜ Reta Puit. Ülestöötatavast metsast vähemalt pool on paberipuu. Valdav osa paberipuust ja osa töötlemata palgist eksporditakse.

Metsade uuendamine Saare maakonnas, 2000-2012, ha

Allikas: Statistikaamet

Metsaraie Saare maakonnas, 2000-2012, tuh m³

Allikas: Statistikaamet

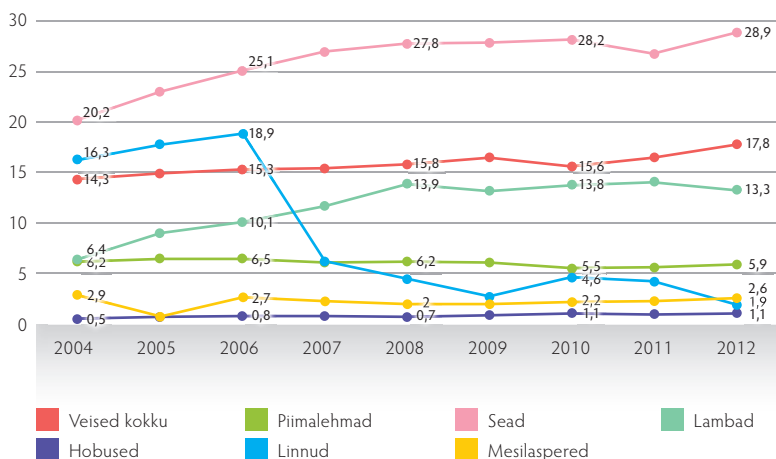

Põllumajandus

Saare maakonnas on üle 45 000 ha kasutatavat põllumajanduslikku maad. Iseloomulik on põllumaa suhteline vähesus ja looduslike rohumaade rohkus. Põllumajanduslike majapidamiste arv on viimasel kümnendil kahanenud ligi neli korda. Kuna nende kasutada olev põllumajandusmaa on pigem kasvanud, siis on toimunud tootmise kontsentreerumine.

Väga paljud majapidamised on siiski väikesed. Üle poolte on vaid 2-20 ha ja nende aasta toodang ei ulatu 4000 euroni. Suurimad põllumajandusettevõtted müügituluga üle mln euro on Valjala Söödatehas AS, Valjala Seakasvatuse OÜ, Kärļa Põllumajandusühistu, Ääre Seakasvatus OÜ, Kõljala Põllumajanduslik OÜ, Mereranna Põllumajandusühistu TÜ ja Saare Peekon OÜ.

Suurima toodangumahuga on karja- ja seakasvatus. Iseloomulik on loomade arvukuse mõningane tõus – kasvanud on veiste, sigade, lammaste ja hobuste arvukus. Suure languse on läbi teinud aga linnukasvatus.

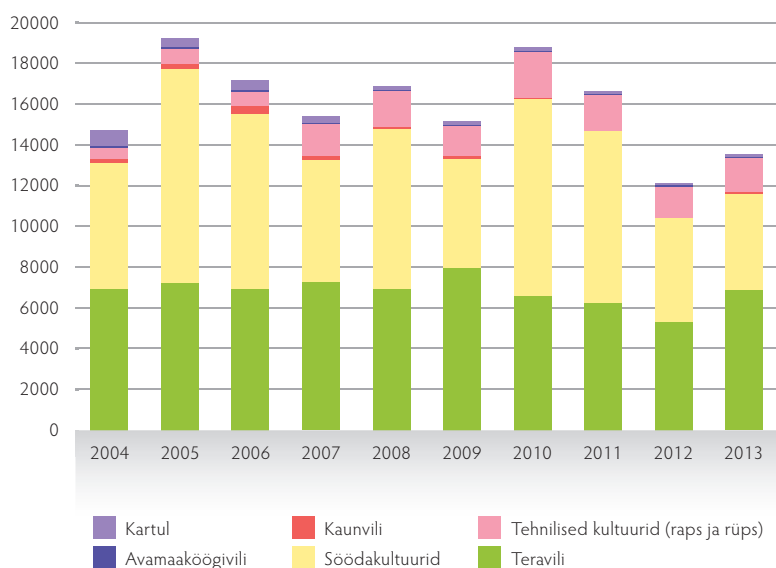

Loomad ja linnud Saare maakonna põllumajanduslikes majapidamistes, 2004–2012, tuhat

Allikas: Statistikaamet

Piima aastatoodangu maht on 37 000 tn, lihatoodangu eluskaal on 5000-6000 tn ümber. Piimakarja produktiivsus on järjekindlalt tõusnud, jäädes Eesti keskmisest üle 10% maha. Lihatoodangust domineerib sealihha (3000 tn), samas on piirkonna jaoks oluline ka lambaliha tootmine (13% kogu riigi mahust).

Põllukultuuride külvipindadest võtavad peamise osa teravili ja söodakultuurid. Herne, avamaaköögivilja ja viimasel ajal ka kartuli külvipindade osatähtsus on väga väike. Paljude enamkasvatata- vate kultuuride saagikus jääb märkimisväärselt allapoole Eesti keskmist.

Saare maakonna põllumajanduslike majapidamiste põllukultuuride külvipinnad, 2004-2013, ha

Allikas: Statistikaamet

Aianduse osatähtsus pole Saare maakonna põllumajanduses olnud suur ja viimasel kümnendil on see veelgi langenud. Samas viitab saakide ja aedade kogupinna dünaamika suhe aianduse intensiivistumisele. 2012. a toodeti 127 000 tn puuvilju ja marju: peamiselt õunu ja pirne ning maasikaid. Märkimist väärib, et aianduse keskmine saagikus on Saare maakonna põllumajanduslikes majapidamistes Eesti keskmisest kõrgem kõigi ülalnimetatud aia- kultuuride osas.

Umbes kümnendik maakonna põllumajanduslikest majapidamis- test tegelevad mahetootmisega ja 20% kasutatavast põllumajandus- maast on kehtiv mahemärgi kasutusluba.

Toiduainetetööstus

Toiduainetetööstuse müügikäive on 2012. aasta andmetel üle 74 mln euro, ekspordi maht 29 mln eurot ja kogukasum 2 mln eurot. Sektoris tegutseb 28 ettevõtet, kus töötab ligi 800 inimest. Suurim tootmisharu on kalatööstus, järgnevad liha- ja piimatööstus.

Joogitööstus (vesi, õlu);
1 161 599; 2%

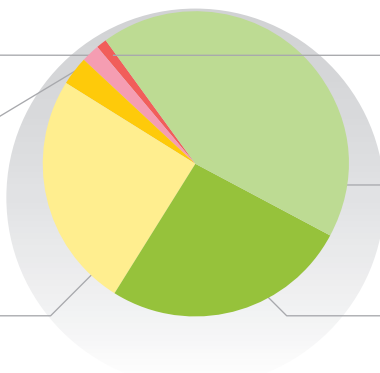
Muud (agar, siirup, sinep);
872 770; 1%

Pagaritooted;
2 133 174; 3%

Kalatööstus;
31 413 523; 43%

Piimatooted;
18 709 228; 25%

Lihatööstus;
19 395 268; 26%

Saaremaa toiduainetetööstuse valdkondlik jaotus 2012.

Allikas: Statistikaamet

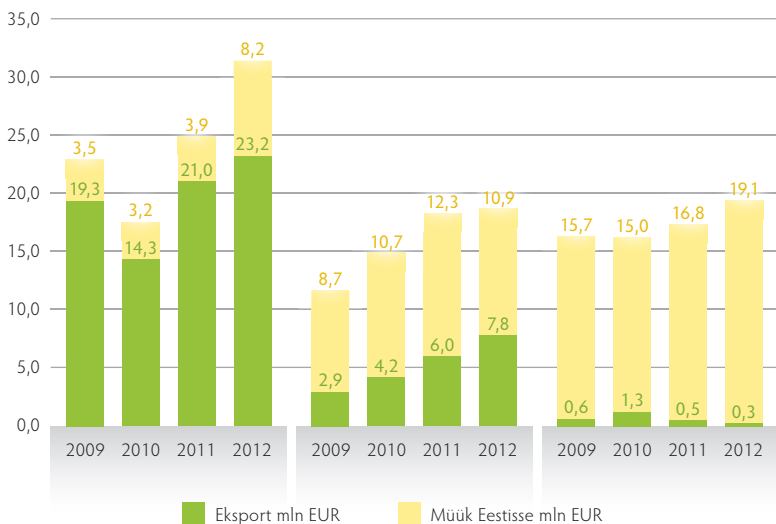
Toiduainetetööstuse müüginahust peaaegu poole – 31,4 mln eurot ehk 42% moodustab **kalatööstus**, kus töötajaid on ligi 250. Kalatööstuste toodangust vaid veerand realiseeriti Eesti turul, ülejäänud toodang eksporditi. Kuna suurim kalatöötaja Vettel OÜ omab kliendibaasi ja turundusvõrku Soomes, siis sinna enamus toodangut ka läheb. Saaremaalt eksporditakse ka Ukrainasse, Venemaale, Valgevenesse, Moldovasse jt endistesse idabloki riikidesse, sh Lätti ja Leetu. Põhiliseks ida suunal tarnijateks on Läätsa Kalatööstus ja Saare Fishexport. On ka eksootilisi sihtkohti: Uus-Meremaa, Hong-Kong ja Panama.

Lihatööstus moodustab kogu toiduainetetööstusest veidi üle neljandiku, seal töötab üle 200 inimese. Pea kogu toodang tuleb AS Saaremaa Lihatööstuselt, mis suunab valdavalt siseturule üle 19 mln euro maksumuses toodangut aastas. Väikese mahuga on turul riigi ulukiliha juhtiv kokkuostja Saare Uluk OÜ, mis enamuse toodangust ekspordib.

Piimatööstuses tegutseb kaks ettevõtet – AS Saaremaa Piimatööstus ja Nantecom Saaremaa DeliFood OÜ. Nende käive ulatub ligi 19 mln euronni aastas ja moodustab neljandiku kogu toiduainetetööstuse

käibest. Seal leiab tööd ligi 200 inimest. Ligi kolmandik toodangust eksporditakse. Põhiliseks sihtriigiks on Venemaa, aga ka Soome ning Läti ja Leedu.

Uue tegijana alustas tootmist 2011 sügisel Nantecom Saaremaa Deli-Food OÜ. Toodetakse peamiselt kohukesti, jogurtikreeme ja hapukoort. Ettevõtte ekspordib üle poole toodangust, peamiselt Leetu ja Lätti.

Saaremaa kala-, liha- ja piimatööstuse müügitulu jagunemine sise- ja eksporduru vahel aastail 2009 - 2012

Allikas: SAK

Märkimist väärib ka **pagari- ja kondiitritööstus**, mis annab käivet veidi üle 2 mln euro aastas ja tööd 81 inimesele. Arvestatavaid ettevõtteid on kuus, sh suurimad OÜ Saare Leib ja OÜ Karja Pagariäri.

Muudest harudest on huvitavamad joogitööstus, mille müügitulu on umbes 1 mln eurot. Vett toodab Saare Foods OÜ, mis kasutab kaubamärki „Saaremaa Vesi“. Looduslikult puhas põhjavesi saadakse Viidumäe looduskaitseala põhjaveest. Õlle pruulimine on saarlastele ajalooliselt südamelähedane tegevus. Hetkel tegeleb tootmisega vaid OÜ Taako, mis toodab Pihntla pruulikojas taluõlut. Käsitööõlle tootmisega tegeleb OÜ Taako ja OÜ Põldemulgu.

Tardainete tootmise ja müügiga tegeleb AS Est-Agar, mille käive on veidi alla 1 mln euro ja seal töötab ca 30 inimest. Suurem osa toodangust eksporditi Venemaale, Ukrainasse, Lätti, Ameerika Ühendriikidesse, Prantsusmaale ja Poolasse.

Huvitavad tooted on veel saaremaine sinep, kadakasiirup, müsli, spelta- ja tatraküpsised, õunakrüpsud- ja õunamahl jpm. Enamus neist toodetakse käsitsi.

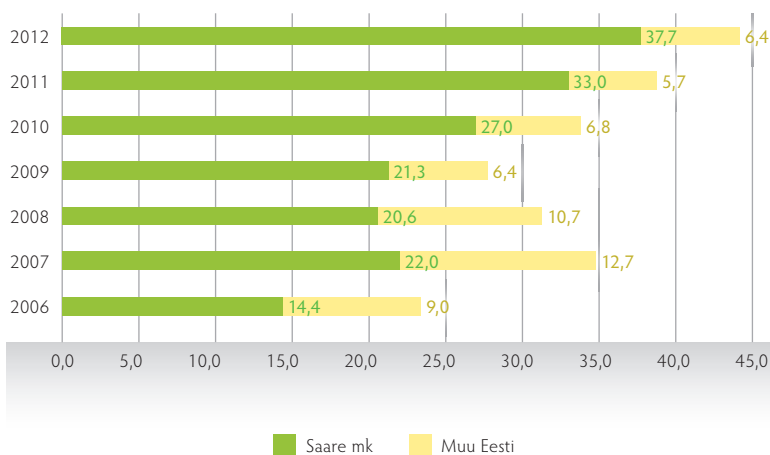

Nutikas spetsialiseerumine – Saaremaa väikelaevaehitus

Enamus Eesti väikelaevaehitusest on koondunud Saaremaale. Siin toodetakse 85% kogu Eesti sektori käibest, 82% ekspordist ning rakendamist leiab 65% sektori tööhõivest. Toodetakse aeru-, mootor- ja purjekaate ning lõbusõidulaevu, väikelaevadena vaatleme ka töölaevu (patrull-laevad, lootsilaevad, traalerid, sukelduslaevad). Lisaks toodetakse väikelaevade sisustusdetailide ja pakutakse mingil määral ka hooldust ja remonti.

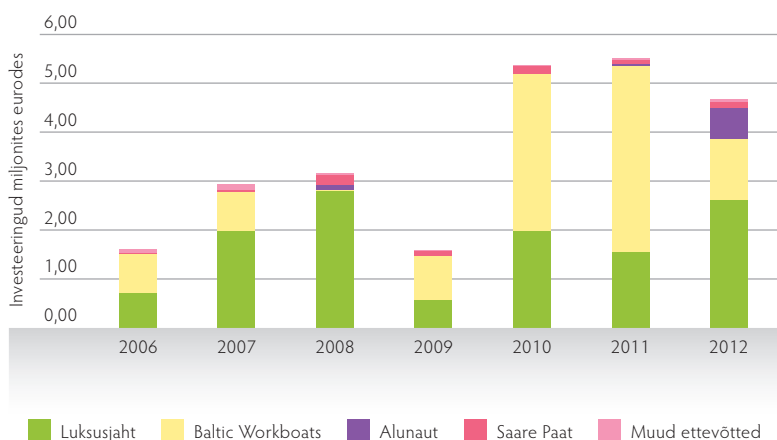
Saaremaal tegutseb 15 väikelaevaehituse ettevõtet. 2012. aasta müügi käive oli 38 mln eurot, ekspordimaht 32 mln eurot ja kogukasum 7 mln eurot. Saaremaa väikelaevaehituse sektoris töötab ligi 300 inimest. Tõhusust näitab asjaolu, et siinsed 65% sektori töötajatest toodavad praktiliselt kogu sektori kasumi ja suurema osa ekspordist.

Suurim ettevõtte on AS Baltic Workboats (alumiiniumist töölaevad) ja AS Luksusjaht (plastikjahid ja -kaatrid). Need kaks ettevõtet annavad ligi 90% haru kogukäibest ja ekspordist ning üle 200 töökoha. Teiste ettevõtete hulgas on AS Saare Paat (klaasplastikust jahtlaevad ja kaatrid), OÜ Alunaut (alumiiniumist väikelaevad), OÜ Kasse Paadid ja OÜ Ranna Plast (klaasplastikust sõudepaadid). Tuntumateks omamaisteks väikelaevade brändideks on Kasse, Saare Paadi purjelaev Saare ja mootorjaht Stormer, Luksusjahi mootorjaht Delta, Ranna Plasti SAKA. Võõramaistest brändidest ehitatakse Saaremaal Alunaudis mootorpaate Vector ja Fred 25, Luksusjahi purjelahti Arcona.

Saaremaa ja muu Eesti väikelaevaehituse ettevõtete müügitulu võrdlus miljonites eurodes aastail 2006–2012

Allikas: SAK

Saaremaa väikelaevaehituse ettevõtete investeeringud miljonites eurodes aastail 2006-2012

Allikas: SAK

Investeeringud on ettevõtluses olulised nii tootmise käivitamisel, laiendamisel kui ka toodete arendamisel ja tootmisvahendite uuendamisel. Seepärast on investeeringute maht heaks indikaatoriks, kuivõrd edumeelsed ja oma tulevikku hoolikalt planeerivad ettevõtted on.

Saaremaa väikelaevaehituse ettevõtetest on suurimad investorid Luksusjaht ja Baltic Workboats, järjekindlalt, kuigi väikemas mastaabis, on investeerinud Saare Paat, suure investeeringuga paistab 2012. aastal silma ka Alunaut. Kõigi ülejäänud ettevõtete investeeringud on tagasihoidlikumates mahtudes.

Väikelaevaehitus on Saaremaal olnud suure ekspordi- ja kasvupotentsiaaliga tööstusala, mis on väärinud toetamist ka Euroopa Liidu tõukefondidest. Toetusi on taotletud Eesti Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuselt (EAS) ja Saarte Koostöökogult, mis on kohalik LEADER programmi haldaja.

Kokku on ettevõtted ja tööstusharuga seotud organisatsioonid saanud toetusi aastail 2004-2013 5,9 miljonit eurot, mille kaudu viiakse ellu projektegevusi summas 9,8 miljonit. Mahult suurim on TTÜ Kuressaare Kolledži toetus väikelaevaehituse kompetentsikeskuse rajamiseks.

Elektronika-, kummi- ja kaablitööstus

Ettevõtted on loodud Saaremaale välisinvesteeringutena üheksakümnendate lõpus, mil Eesti tööjõu kulu ja kvaliteedi suhe oli väga atraktiivne. Lisandus investoritele meelepärane ärikeskkond, sh maksustamise reeglid.

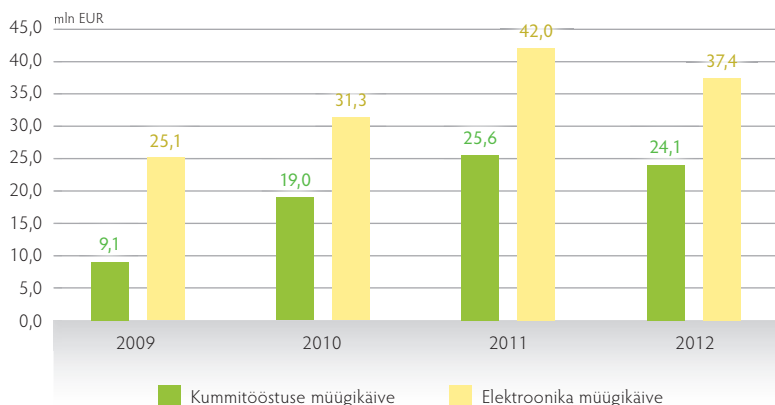
Toodete arendus toimub suures osas ematööstuses, samuti strateegiline planeerimine ja turundus. Tooted eksporditakse ligi saja protsendiliselt.

Kummitööstuses tegutseb kaks ettevõtet – Merinvest OÜ ja Trelleborg Industrial Products Estonia OÜ. Elektronikatööstuse ettevõtetega – Enerpoint Saare OÜ ja Incap Electronics Estonia OÜ – koos käsitletakse kaablitootjat Ionix Systems OÜ, mis toodab elektrisüsteemide juhtmestikke lennukitööstusele.

2013. aasta lõpus koondas Incap Electronics Estonia OÜ suurema osa oma töötajatest. 2014. aasta alguses alustas Kuressaares tootmist Tepcomp OÜ. Seega on lähiajal oodata muutusi sektori näitajates.

Saaremaa elektronika- ja kaablitööstuse 2012. Aasta müügitulu oli 37,4 mln eurot, kummitööstusel 21,4 mln. Nii kummi- kui elektronikatööstus on maailma majanduses toimuvate trendide osas väga tundlikud.

Elektronikatööstused on olnud 2009 -2011 kummitööstustest kasumlikumad, kuid kummitööstuste suured investeeringud näitavad nende tulevikku suunatust. Investeeringutele lisaks on eelkõige elektronikatööstus saanud oma tegevustele toetusi EAS-lt.

Need tööstusharud on tööjõumahukad, töötajate väljaõppe korraldavad ettevõtted peamiselt ise, mingil määral tehakse koostööd kohalike haridusasutustega. Kokku leiab nendes tööstustes rakendust üle 1000 inimese. Selle sektori ettevõtted on maakonna suurimateks tööandjateks.

Muu töötlev tööstus

Tekstiilitööstust esindavad kalapüüniste valmistajad Saare Fryden Dahl OÜ ja ViitaNet OÜ. Võrguvabrikud pakuvad ligi 150 töökohta. Lisaks on põhjust nimetada metallist unikaaltooteid (karikaid, plakette, rinnamärke jms) valmistavat OÜ Sporrong Eestit ja eritellimismööblit tootvat OÜ Kalla Mööblit.

Puidutööstus

Põhitegevuseks on puidu töötlemine umbes 40 äriühingul. Suuremad saematerjali tootjad on Reta Puit OÜ, kellel see pole aga põhitegevusala ja S.E.G.U OÜ, kes käitab Küdema saeveskit. Peamine puiduhakke tootja on OÜ Agropartner, kes realiseerib selle AS Kuressaare Soojus katlamaja ning elektri- ja soojuse koostootmisjaama kütteks.

Suuremad puittoodete valmistajad on spetsialiseerunud palkmajade (nii ümarpalkmajade kui freesprussist majade) tootmisele. Olulisemad palkmajade tootjad on OÜ Sandla Puit, Novara OÜ, E-Laube OÜ, Insel Woodhouse OÜ. OÜ Väta Puit toodab uksi-aknaid, treppe, mööblit, aga ka puupaate. Siin nimetatud ettevõtete 2012 müügitulu oli kokku ligi 9 mln eurot, kogu sektori müügitulu koguni 12 mln eurot ja see andis tööd umbes 200 inimesele.

Piir puitmajade tootmise ja ehitussektori vahel on kohati tinglik, sest suurem osa puitmajade tootjaist tegeleb ka nende kokkumonteerimisega. Osal neist on näidatud suuremana majade tootmise, osal aga nende püstitamise seotud käive. Nii on olulised palkmajade tootjad nt ka Saare Tare OÜ ja OÜ Valjala Ehitus, kuid nende põhitegevusalaks on ehitamine.

Ehitus

2012. a andmeil oli Saare maakonnas üle 200 ehitusettevõtte, mis andsid müügitulu 55 mln eurot ja pakkusid tööd umbes 800 inimesele. Suurima käibega ettevõtted olid AS EBC Ehitus, AS Kuressaare Ehitus, AS Level, AS Saare Ere, OÜ Klotoid, SV Torutööd OÜ ja Spetsiaalne OÜ, mis andsid ühtekokku ligi poole ehitussektori mahust. Ehitusettevõtted pakuvad üldiselt piiratud hulgal püsivaid töökohti, kasutades turu olukorrale paindlikuks reageerimiseks laialdaselt alltöövõttu ja tähtajalisi töölepinguid. Ehitus on üks hiljutises majanduskriisis enim kannatanud majandusharusid.

Turism paneb saare särama

Saare maakond on külalislahke, sõbralik ja turvaline reisisiht. Saarte loodus, unikaalne kultuuripärand, kvaliteetsed turismitooted ning head puhkamisvõimalused tekitavad soovi maakonda külastada, viibida siin kauem ja tagasi tulla.

Saaremaal käib aastas hinnanguliselt 400 tuhat külastajat ja turismi-sektori müügitulu on umbes 25 mln eurot, tööd leiab enam kui 1000 inimest.

Suurima müügitulu annavad spaa-hotellid - GoSpa, Grand Rose Spa, Saaremaa Spa Hotellid, Arensburg Boutique Hotel & Spa, Johan Spa Hotell, Hotell Saaremaa Thalasso Spa ja Pädaste mõis. Hellitavalt on Saaremaad kutsutud ka Spaaremaaks.

Enim külastatavad on Kuressaare linn, piiskopilinnus, Kaali meteoriidikraater, Angla pärandkultuurikeskus, Vilsandi rahvuspark, looduskauhid kohad, talumuuseumid. Aktiivset puhkust pakuvad golf, purjetamine, surfamine, jääpurjetamine.

Turism kui majandussektor on pigem teiste majandussektorite osa. Turismivaldkonnaga kõige enam seotuks loetakse reisibüroode tegevust, majutust (ca 80%) ja toitlustust (ca 50%), erinevaid transpordiliike (sh õhustransport üle 90%, veetransport ligi 50%), kuid ka kultuuri- ja spordiüritusi (umbes 10%). Turistid jätavad lisaks mainitud valdkondadele raha ka teistesse sektoritesse, nt jaekaubandusse, transporti, iluteenindusse, loomemajandusse jm. Seega on turismisektori mahtude analüüsimine pigem hinnanguline.

Suurima osakaaluga on majutus, mille müügitulu on umbes 12,5 mln eurot aastas.

Saare maakonnas on ligi 300 majutusettevõtet kokku 6000 voodikohaga (2013).

Turism sõltub suuresti maailma majanduslikust olukorrast ja seoses raskustega langesid nii Saaremaa kui ka muu Lääne-Eesti välis-turistide ööbimiste arvud. Oma osa on kindlasti Ventspils praamiühenduse katkemisel. Positiivne trend algas taas aastal 2013 ent jäi siiski üsna tagasihoidlikuks (+0,5%). Seevastu siseturistide ööbimiste arvud on jõudnud majandussurutise eelsele tasemele,

kasvades 2013. aasta jooksul koguni 12 %. Potentsiaali külastatavuse edaspidiseks kasvuks näitab ka tubade täitumuse aasta keskmine madal number, mis on Saaremaal vaid 24% (Eesti keskmine 44%). Suurem osa ööbimistest toimub Kuressaares (77%). Ida-Saaremaal on majutuskohti kõige hõredamalt.

Saaremaa suurimad majutusasutused on ühtlasi ka toitlustusteenuste pakkujad – toitlustamisest tulenevat tulu ei ole võimalik nende käibest eraldi välja tuua. Lisaks majutusettevõtetele on suurim käibe Väinamere Teenindusel, mis toitlustab praamidel. Toitlustussektori kogumaht on umbes 6 mln eurot aastas ja seal leiab raken-damist üle 200 inimese.

Välituriste on veidi enam kui siseturiste, vastavalt 55% ja 45%. Suurim hulk välituriste tuleb Soomest (47%), järgnevad Läti (15%), Venemaa ja Saksamaa (8%) ning Leedu ja Rootsi (5%). Kasvavateks turgudeks on Suurbritannia, Holland, Ameerika Norra, Prantsusmaa, Itaalia, Hispaania. Suurimat kasvu oodatakse Venemaa turult.

Kõige enam on külastajaid jaanipäeva paiku, mil siseturistide arv päevas ületab 10 000. Välituristide üheks meelisürituseks on Saaremaa ooperipäevad, külastajaterohked on ka Saaremaa merenädal, Kuressaare merepäevad, Muhu väina regatt, festival Juu Jäeb, kammermuusikapäevad, orhideefestival, Saaremaa ralli, velotuur, kolme päeva jooks jm. Korduvkülastajaid on umbes viiendik.

Saare maakonna majutus- ja toitlustusettevõtted 2014

Allikas: SAK ja T. Kikas

Turism on Saaremaal nagu ka mujal Eestis hooajaline – külastuste kõrge algab mais ja lõpeb septembriga.

Why invest in Saare County?

- **Strategic location in the Baltic Sea** – good logistic opportunities for air and sea transport
- **Reliable** – the islanders are well known as a hard-working and trustworthy people, a productive labour force with competitive costs
- **Flexible and skilled labour force** – local training centres and educational institutions are cooperative
- **Environment** – green, cosy and safe for both business and living
- **Attractive and strong community** – high entrepreneurial activity, support from municipalities
- **Top knowledge in small craft sector** – the competence centre opened in 2014 offers a variety of design, pilot production of electronics, materials and technology laboratory services, in addition to data services, and international cooperation support. www.scc.ee

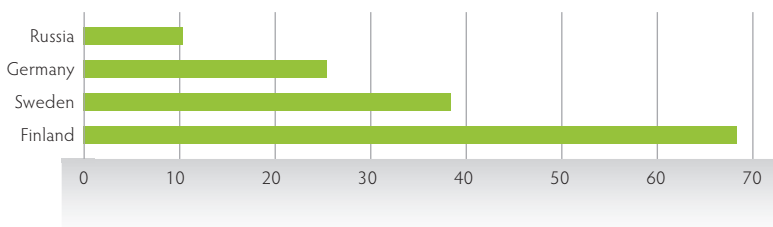
Most Important Industries

- **Small craft** – the majority of the Estonia's craft building is located in Saaremaa, the most important companies being Baltic Workboats AS and AS Luksusjaht
- **Electronics, wiring systems and automotive OEM (rubber)** – these are the largest exporting industries, the important companies being Enerpoint Saare OÜ, Ionix Systems OÜ, OÜ Merinvest and Trelleborg Industrial Products Estonia OÜ
- **Food** - local raw materials ensure a high quality of products, important companies in Saaremaa being AS Saaremaa Piimatööstus (dairy), Saaremaa Lihatööstus OÜ (meat), OÜ Vettel and AS Läätsa Kalatööstus (fish)
- **Tourism** - one of the most visited tourist destinations in Estonia, the most important companies being OÜ Gospa, AS Kuressaare Sanatoorium, OÜ SPA Tours and OÜ Arensburg

Foreign-owned companies

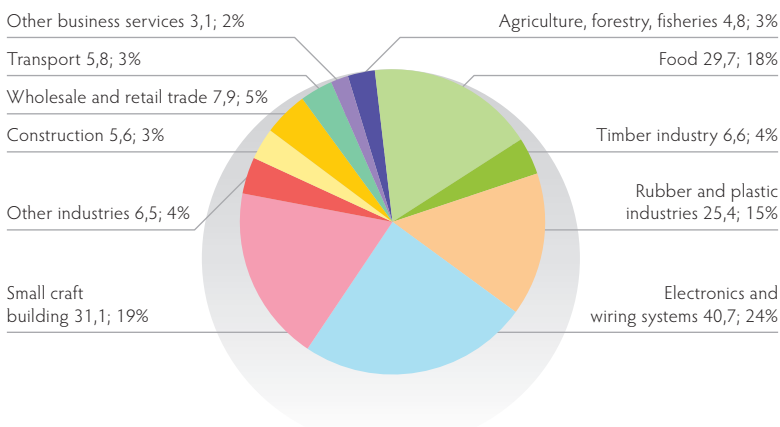
70 companies belonged to foreign owners in 2012. The biggest of these are linked to major FDI in the county. The largest foreign-owned companies operate in the manufacturing industry and their output is exported. These are Enerpoint Saare OÜ (electronics industry), AS Luksusjaht (small craft construction), Trelleborg Industrial Products Estonia OÜ and OÜ Merinvest (rubber details), Ionix Systems OÜ (wiring systems), and Saare Frydendahl OÜ (fishing nets).

Sales revenues are more than EUR 530 million per year, of which approximately one third is exported. There are 250 exporting firms.

The main export destinations 2012

Source: SAK

Structure of export 2012, mln. euros

Source: SAK

Facts about Saare County

Population: 31 815 (2013)

Population density: 10.9 inhabitants/km²

Area: 2,922 km² – 6.5 % of the total territory of Estonia

Regional centre: Kuressaare

Distances from Kuressaare

- to Tallinn – 143 km, about 40 minutes by plane, 4 h by car (international airport, international ferry port)
- to Helsinki – 230 km, about 6 h by car
- to Riga – 263 km, about 6 h by car

Business support organisations:

Saaremaa Development Centre www.sasak.ee

Additional information for business available from other local and national organisations:

Saaremaa county government <http://saare.maavalitsus.ee/>

Kuressaare town government <http://www.kuressaare.ee/>

Enterprise Estonia <http://www.eas.ee/>

Estonian Chamber of Commerce and Industry <http://www.koda.ee/>

Estonian Investment and Trade Agency <http://www.investinestonia.com/>

Enterprise Europe Network <http://enterprise-europe.ee/>